

Unes eleccions entre la violència i la clandestinitat

El proper 30 de gener l'Iraq celebra eleccions per a l'Assemblea Nacional. Els comicis, molt desitjats per xiïtes i kurds, arriben en un moment de màxima tensió, quan la violència de grups sunnites i fonamentalistes islàmics pot ser el pròleg d'una guerra civil.

La primera victòria del xiisme en tota la història de l'Iraq ja és aquí: les eleccions del diumenge 30 de gener. La segona seran els resultats d'aquests comicis, ja que es presenten pràcticament en una sola llista esperant ser majoritaris gràcies al suport del 60% dels iraquians, que són xiïtes. La primera idea dels EUA no era precisament fer eleccions tan aviat, però els ha "convençut" la insistència del gran aiatol·là Ali al-Sistani, delerós que les urnes reflecteixin per primer cop la majoria xiïta del país. Aquestes victòries, però, poden ser pírriques, ja que al país, especialment a les quatre províncies centrals, de majoria sunnita, es viu una situació de gran violència, amb atemptats diaris de grups sunnites, majoritàriament vinculats a l'antic règim de Saddam i el seu partit Baas, i grups de terroristes en bona part importats, inspirats en Ossama bin Laden i la xarxa Al-Qaida. Pel que fa als primers, cal tenir en compte que hi havia un milió de persones vinculades directament al partit Baas, molts dels quals estaven dedicats a les forces de seguretat del país i de Saddam, i que ara viuen en la misèria. Una gran majoria d'ells són formats per la feina i per les tres guerres que han viscut.

La violència que es viu ara a l'Iraq fa que la campanya electoral sigui de les més insòlites que s'han fet arreu, ja que, per por de patir atemptats, molts partits han preferit no fer mítings ni donar a conèixer les llistes senceres dels candidats. Aquesta clandestinitat no és gratuïta; els partits xiïtes han patit atemptats, i fa unes setmanes van trobar assassinat a casa seva el líder del Partit Comunista.

La violència que impedeix una campanya electoral normalitzada també afectarà el dia de les eleccions, ja que es preveu que molts ciutadans de les províncies centrals no vagin a votar per por de ser víctimes d'un atemptat. Això, més el boicot dels sectors sunnites contraris a dur a terme les eleccions, provocarà que aquesta comunitat, que representa un 20% de la població iraquiana, no quedi ben representada en la nova Assemblea Nacional de 275 membres. Una assemblea que ha de posar-se a treballar de seguida per tenir llesta una Constitució per al 15 d'agost, que serà sotmesa a referèndum el 15 d'octubre, i que si s'aprova durà a unes eleccions presidencials i legislatives que dotin el país d'un govern constitucional que pugui començar a funcionar a partir del 31 de desembre del 2005. Si es rebutgés la Cons-

titució, aleshores es farien eleccions el 15 de desembre i tindrien un any per tornar a fer el mateix procés. Per evitar suspicàcies, els representants d'Al-Sistani ja han alertat que en cap cas no volen fer de l'Iraq un nou Iran. El representant d'Al-Sistani a Bagdad, Jalal Eddin al-Sagheer, ha dit a la BBC: "Volem una Constitució que respecti les diferències, però que alhora funcioni per a la identitat islàmica dels iraquians i construeixi una societat que no s'oposi a l'islam."

Candidat real. Els partits que es presenten a les eleccions han de fer llistes d'un mínim de 12 candidats, i han d'assegurar que un terç siguin dones, per aconseguir que a l'Assemblea hi hagi un mínim del 25% de dones. L'oferta és molt variada, des dels xiïtes fins als kurds, passant per algun partit sunnita, els comunistes i fins i tot el Moviment de la Monarquia Constitucional, que presenta un hereu de la corona iraquiana que van imposar els britànics el 1921 i que es va escapar de la matança que va patir la família amb el cop d'estat del 1958. D'entre tots es preveu que qui més sufragis reculli sigui l'Aliança Unida Iraquiana, un conglomerat de grups xiïtes d'entre els quals destaca el Consell Suprem de la Revolució Islàmica a l'Iraq (CSRII), liderat oficialment per Abdel Aziz Hakim però influït directament, com la majoria de la comunitat xiïta, per l'aiatol·là Ali al-Sistani.

El Govern provisional de l'Iraq i els EUA han volgut que tot aquest procés sigui tan participatiu com sigui possible i legitimar-lo al màxim, per això també han obert el procés més enllà de les fronteres del país. Així, s'han col·locat oficines electorals a 36 ciutats de 14 països (els EUA, Regne Unit, Jordània, Austràlia, el Canadà, Dinamarca, França, Alemanya, l'Iran, Holanda, Suècia, Síria, Unió dels Emirats Àrabs i Turquia) perquè puguin votar al màxim nombre d'exiliats i expatriats, que es calcula que són una mica més d'1 milió de persones, és a dir, menys d'un 10% de l'electorat total.

Però fins i tot així, la previsible manca de representació de la comunitat sunnita probablement farà que encara es tensi més la situació i esclati una guerra civil

La campanya electoral a l'Iraq, especialment al centre del país, es fa marcada pels atemptats diaris, cosa que atemoreix tant els candidats com els electors el dia d'anar a les urnes.

Entre els partits que es presenten a les eleccions, hi ha tant formacions xiïtes com kurdes, i partits comunistes i monàrquics

entre els grups sunnites i terroristes influïts per Al-Qaida contra els xiïtes i els kurds. Evidentment, tampoc no hi ajuden gens episodis com la quasi destrucció de Fal·luja al novembre passat per l'exèrcit dels EUA i de l'Iraq. Una operació que havia de ser model, que havia de donar un cop molt fort als grups armats contraris a l'ocupació i que havia d'assegurar que les eleccions es fessin amb normalitat en una de les tres ciutats principals del país. Però cap d'aquestes condicions no s'ha assolit. L'oposició armada a la presència de soldats iraquians i nord-americans continua creixent, la ciutat ha quedat devastada i ha esdevingut un sím-

bol dels que proclamen el boicot a les eleccions.

Com més s'acostin els comicis, més violència es preveu, per la qual cosa també s'augmentaran les mesures de seguretat. El mateix dia de les eleccions i l'anterior i el posterior es tancaran les fronteres del país, es declararan dies festius i només podran fer circular els cotxes els conductors que tinguin un permís especial. No són gens exagerades aquestes mesures si tenim en compte el nombre de persones partidàries de fer servir la violència per evitar els comicis.

Fa uns mesos, el Govern nord-americà calculava l'anomenada resistència en 25.000 persones, però la setmana passada aquesta dada va quedar en ridícul quan el cap dels serveis secrets del Govern provisional de l'Iraq, Muhammad Shawani, va dir que ja són 200.000 persones, 40.000 de les quals podrien estar armades i a punt per entrar en acció, i la resta serien la xarxa de suport directe. Les seves accions mortíferes són diàries i tenen una incidència especial entre la població iraquiana. Des del mes d'octubre, per cada 4 membres de l'exèrcit o la policia iraquiana morts, n'hi ha un soldat nord-americà. Davant d'aquesta força, l'exèrcit dels EUA té previst desplegar-hi 150.000 soldats, tot i que la seguretat als centres de votació s'encarregarà a forces iraquianes.

Por de la democràcia entre els veïns

Els estats fronterers amb l'Iraq temen que la instauració d'un règim democràtic a Bagdad desperti els desitjos de llibertat dels pobles de la regió. La fi de la dictadura a l'Iraq afecta de ple les polítiques i les estratègies dels països veïns.

La caiguda de la dictadura dirigida per Saddam Hussein i els primers esforços per a la consecució d'un règim democràtic a l'Iraq han posat en alerta els estats de la regió, que temen l'alteració de la balança de poders i la fi de la pròpia estabilitat. Alguns països veïns temen que els legalitzats moviments nacionalistes del Kurdistan iraquiana donin noves energies i suport material als kurds del seu costat de la frontera, que reclamen el reconeixement dels seus drets com a poble. El mateix pot succeir amb la població xiïta del golf Pèrsic si aquesta comunitat obté el poder a l'Iraq. Un altre element cabdal en el futur de la regió és el nou estatut d'Iraq com a aliats dels Estats Units, vist amb recel per alguns dels països fronterers, mentre que altres hi donen ple suport.

El pes dels aiatol·làs. Tots els pronòstics donen com a guanyadora en les eleccions generals del dia 30 la coalició de partits xiïtes que té el suport del gran aiatol·là Ali al-Husseini al-Sistani, la màxima autoritat xiïta de l'Iraq. Tant polítics com analistes assenyalen que la principal conseqüència del triomf de la llista xiïta, encapçalada per partits religiosos, pot ser l'augment espectacular de la influència iraniana en els afers interns de l'Iraq i el desequilibri de la balança del poder regional a favor de Teheran, que durant dècades ha rivalitzat amb l'Iraq i Aràbia Saudita per estendre la seva influència al golf Pèrsic i al Pròxim Orient.

Però també hi ha indicis que poden fer pensar que Teheran no intervindrà en la política iraquiana, com temen els Estats Units, sinó que, més aviat, un govern xiïta i la consolidació de la democràcia al país àrab influirán decisivament en la moderació del règim a l'Iraq, on la pressió interna pels canvis democràtics és molt gran. Cal recordar que els clergues de Najaf, com el mateix Al-Sistani, sempre han rebutjat entrar en política i mai no han mostrat una voluntat d'imposar un règim teocràtic a l'Iraq. Des de la fi de la dictadura, el centre de l'autoritat religiosa xiïta, i per tant el poder d'imposar idees, es va desplaçant de la ciutat iraniana de Qom cap a Najaf.

Més pressió sobre Riad. La dictadura saudita viu uns temps difícils amb l'amenaça creixent dels grups armats islamistes i les pressions, tant internes com de la comunitat internacional, per l'obertura democràtica. Per tant, la consolidació de la democràcia a l'altra banda de la frontera pot tenir un doble efecte negatiu sobre el règim dels Al-Saúd. D'una banda, pot animar l'oposició a exigir amb més força els canvis i encendre les rei-

vindicacions de la comunitat xiïta, marginada al propi país, tot i que representa un important percentatge de població en algunes regions de vital importància per a l'economia nacional, com la regió petrolera de les costes del golf Pèrsic.

D'altra banda hi ha els milicians islamistes, que amb la pau a l'Iraq podrien tornar en massa a l'Aràbia Saudita, com va succeir als anys vuitanta un cop guanyada la guerra contra les tropes soviètiques a l'Afganistan. Alguns mitjans de la regió han informat que el mateix Abu Mussab al-Zarqawi, suposat líder d'Al-Qaida a l'Iraq, ha dit que quan el "Govern iraquiana controlli el territori, farem les maletes i marxarem". Però a diferència dels anys vuitanta, els islamistes tornaran a casa amb l'objectiu de destronar la família reial. Un exemple clar de l'inici d'una nova etapa en l'enfrontament entre la xarxa terrorista i les autoritats saudites és el triple atemptat amb cotxe bomba del desembre contra el fill del ministre de l'Interior i màxim responsable de la lluita antiterrorista, el primer intent d'assassinat d'un membre de la família reial saudita perpetrat per Al-Qaida.

Por de l'agressió iraquiana. L'altre veí del golf, Kuwait, necessita més que ningú l'estabilitat de l'Iraq. Des de la creació de l'Iraq, el 1932, el petit emirat ha viscut sota l'amenaça de les pretensions territorials de Bagdad, qüestió que apareix periòdicament en l'agenda política iraquiana. Per curar-se en salut, Kuwait va aprovar recentment la construcció d'una tanca de seguretat sobre els 217 quilòmetres de frontera amb l'Iraq. L'emirat considera el projecte, que costarà uns 28 milions de dòlars, indispensable per a la seva seguretat. La construcció del mur respon a la por encara molt estesa entre els kuwaitians que l'Iraq pugui reclamar en el futur la sobirania sobre l'emirat, com va fer Saddam. La segona qüestió que preocupa els dirigents kuwaitians és la influència que un govern xiïta a l'Iraq podria tenir sobre aquesta mateixa comunitat a l'emirat, sobretot després de la nova escalada de tensió creada arran de la dimissió forçada per les pressions dels salafistes de l'únic ministre xiïta del Govern. Finalment, caldrà conèixer la influència dels milicians islamistes que tornin de l'Iraq. Els darrers mesos Al-Qaida ha estat reclutant joves kuwaitians per lluitar al país veí, però amb el final de la guerra els terroristes podran concentrar les seves energies a combatre el règim kuwaitià.

Millor amb Amèrica. Pel que fa al Regne de Jordània, tot i que perdrà pes a la regió, veu amb molt bons ulls la possibilitat d'un Iraq democràtic i pro-nord-americà, malgrat que el poder

estigui en mans dels homes de religió xiïtes pròxims a l'Iran. Amman valora l'estabilitat de l'Iraq per sobre de cap color o orientació política del seu govern. El règim haiximita viu sota l'amenaça de la desestabilització i les reclamacions de més del 40% de població, d'origen palestí, que se sent marginada pel Govern i que en la majoria dels casos no considera Jordània el seu país. Per això, la desaparició de l'escena política de Saddam Hussein, promotor dels grups radicals palestins, ha estat un baló d'oxigen per a Amman.

La qüestió kurda. La principal preocupació d'Ankara respecte al futur Iraq és la possibilitat que els kurds aconseguixin el control de la ciutat de Kirkuk, situada sobre un dels principals jaciments petrolífers de la regió i disputada amb els turcomans i els àrabs. La qüestió és de vital importància per a Turquia, on viuen més de 12 milions de kurds, ja que l'adhesió de Kirkuk a la província autònoma kurda representaria l'estabilitat econòmica d'un hipotètic estat kurd independent. En aquest context, oficials nord-americans han viatjat a Turquia les darreres set-

manes per tranquil·litzar els responsables turcs (l'ambaixador dels EUA a Ankara els va demanar que no es preocupin pel que diguin els responsables kurds respecte a l'estatus de Kirkuk perquè els EUA tenen un acord amb Turquia). Durant les trobades també s'ha parlat de possibles accions militars dels EUA contra els 5.000 milicians del KONGRA-GEL (antic PKK) refugiats al nord de l'Iraq.

Preocupació a Damasc. Durant la rebel·lió kurda de març en què van morir desenes de persones, el Govern sirí va ordenar impermeabilitzar la frontera amb l'Iraq per evitar la penetració dels peixmergues kurds, que van amenaçar d'ajudar els kurds sirians si no es posava punt final a la repressió de l'exèrcit i els paramilitars àrabs. La revolta contra el règim de Damasc va amenaçar per unes hores l'estabilitat regional i també va preocupar els EUA. Segons va publicar el diari israelià *Haaretz*, un equip nord-americà viatjà en secret al Qamixli des de l'Iraq per negociar la tornada a la calma amb els líders locals i representants del Govern sirí desplaçats a la regió.

El règim baasista de Damasc també veu amb recel la instauració d'un règim democràtic a l'Iraq perquè pot donar alè a l'oposició interna i als corrents d'opinió contraris a la dictadura. El president Baixar al-Assad té motius per estar preocupat, perquè la història recent de Síria ha estat estretament lligada al destí del seu veí, i des dels anys setanta, en què els comandants Saddam Hussein i Hafez al-Assad van obtenir el poder a l'Iraq i Síria, els dos països han seguit trajectòries paral·leles.

Entre les coincidències entre els dos règims, cal destacar que els darrers trenta anys han estat controlats per l'aparell del partit Baas i acusats de donar suport al terrorisme internacional i de cometre a l'interior greus crims contra la humanitat. Ara, els sirians temen que un cop estabilitzat l'Iraq, els canons nord-americans es dirigeixin cap a Damasc.

Una zona inestable

Jordi Llaonart (Kuwait)

Per al professor de Dret Constitucional i Islam Noa Feldman, que també va fer d'assessor del primer Govern provisional de l'Iraq post-Saddam, "fa 18 mesos ningú no s'esperava que els baasistes tornessin, però ara no és forassenyat creure que els insurgents pensin que poden passar-se dos o tres anys més matant soldats iraquians i dels EUA i tornar al poder". Feldman considera que alguns sunnites volen efectivament tornar al poder, i d'altres senzillament evitar que ara xiïtes i kurds els tornin el que els van fer ells quan eren al poder. Per això Feldman creu que cal donar garanties als sunnites perquè s'incorporin a la vida política del país, establint, per exemple, un sistema bicameral amb "una segona cambra on tinguessin una representació desproporcionada, com al Senat nord-americà".

Preocupació kurda. El 30 de gener, a més d'escollir els diputats a l'Assemblea Nacional de l'Iraq, també s'elegiran els 111 membres del Parlament autònom del Kurdistan. Precisament al Kurdistan s'esperen amb candeletes aquestes eleccions, no solament per poder ser representats oficialment als òrgans de govern de l'estat sinó també per participar en l'elaboració de la Constitució i aconseguir així un estat federal que converteixi en *de iure* la semiindependència que tenen *de facto* des de fa catorze anys.

Per als comicis a l'Assemblea de l'Iraq, els kurds han fet una llista única de diversos grups i partits, igual com han fet al sud els grups xiïtes. A la llista kurda hi ha els fins fa uns anys eterns rivals, Massud Barzani, del Partit Democràtic del Kurdistan (PDK), i Jalal Talabani, de la Unió Patriòtica del Kurdistan (UPK), que des dels anys noranta han aparcat les seves diferències per avançar en la sobirania. A més d'aquests dos partits, a la llista kurda també hi ha el Partit Islàmic del Kurdistan, el Partit Socialista i formacions assíries i cristianes, entre d'altres. En el cas dels turcmans, que també habiten algunes zones de territori kurd, la majoria s'han integrat en aquesta llista única. Només el Front Turcman, establert a Kirkuk amb el suport dels serveis secrets turcs i amb aliances amb sectors sunnites, es presenta en solitari, tot i que ha amenaçat de retirar-se dels comicis i

Els líders kurds Jalal Talabani i Massoud Barzani han aconseguit fer una llista única al Kurdistan aplegant també partits socialistes, islàmics, turcmans i assiris, entre altres.

"Tots s'estan armant fins a les dents, estan preparats per a la guerra civil"

cridar al boicot si continuen retornant kurds a Kirkuk.

Faraydoon Ehsam, un metge kurd de Kirkuk que fa anys que viu a Catalunya, diu que li agradaria molt anar a votar, però que, per fer-ho, s'ha de desplaçar dues vegades a Londres (un cop per registrar-se i l'altre per votar) i no ho pot fer. Per a Ehsam, el més preocupant és la seguretat: "A Mossul hi ha barris àrabs on la policia no va, i estan matant kurds només pel fet de ser-ho, han matat dos cosins nostres." Però considera que és cabdal fer les eleccions: "cal saber quants som i què volem", afirma. A més, diu Ehsam, si bé ara com ara no demanen la independència, els líders kurds asseguren que tenen un acord amb els EUA, el Regne Unit i els líders xiïtes perquè el Kurdistan iraquiana recuperi diverses zones que el règim de Saddam no considerava

kurdes. Amb tot, Ehsam no descarta el perill d'una guerra civil: "Tothom s'està armant fins a les dents, tots estan preparats per a la guerra." Les alarmes pel conflicte civil fa temps que ressonen, i no sembla que les eleccions en siguin un fre. De fet, hi ha qui proposa que una solució per reduir la tensió seria fer un referèndum sobre la presència dels EUA a l'Iraq. La setmana passada, el director del Centre Projecte de Reconstrucció Post-conflicte, Frederic Barton, explicava des de *The New York Times* l'opció de fer aquest referèndum sis setmanes després de les eleccions iraquianes. Per a Barton aquesta solució té diversos avantatges, entre altres, implicar els iraquians en una de les qüestions que més els preocupa, donar una sortida honorable als EUA o, si no és així, legitimar la presència dels marines, desactivar els arguments de la resistència i per tant reduir el risc d'enfrontament civil i mostrar uns EUA implicats en l'autodeterminació dels iraquians. En tot cas, Barton considera que un referèndum no empitjoraria més la situació del que ja ho està i del que ho pot estar en el futur immediat. No sembla, però, que la solució del referèndum es consideri ara mateix en els despatxos del Pentàgon, des d'on fins ara s'han decidit els dissenys del Govern nord-americà respecte a l'Iraq.

Oriol Cortacans